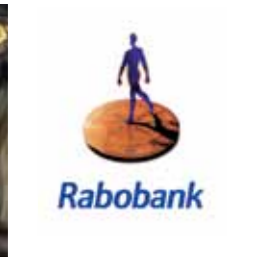

Economisch perspectief regio Venray

Een belangrijke bijdrage aan de economische ontwikkeling van Noord-Limburg

Voorwoord

Voor u ligt de publicatie 'Economisch perspectief regio Venray'. Een rapport dat is opgesteld door de afdeling Kennis en Economisch Onderzoek van Rabobank Nederland, in opdracht van Rabobank Venray. Dit rapport is mede gebaseerd op interviews met ondernemers uit de regio, gemeente Venray en de Kamer van Koophandel. In deze studie worden onder meer de economische prestaties van ons bedrijfsleven in kaart gebracht. Daarnaast geven de onderzoekers een visie op de thema's Food & Agri, de Maakindustrie en Logistiek.

Tal van ontwikkelingen doen zich voor in Noord-Limburg waar de regio Venray op kan inspelen. Het is zaak om tijdig op de ontwikkelingen in te spelen en de mogelijkheden van de gunstige ligging van de regio te benutten.

Rabobank Venray wil met dit rapport en de daarin uitgewerkte visie een nuttige bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de regio Venray. Wij zijn ervan overtuigd dat de regio vele kansen biedt. Samen met andere belanghebbenden willen wij die kansen graag aangrijpen om de regio te versterken!

Jan Vinkenvleugel
Voorzitter directie Rabobank Venray

Dit rapport is een samenvatting. Het complete rapport is te raadplegen via de website van Rabobank Venray: www.rabobank.nl/venray

Goede economische prestatie in 2008

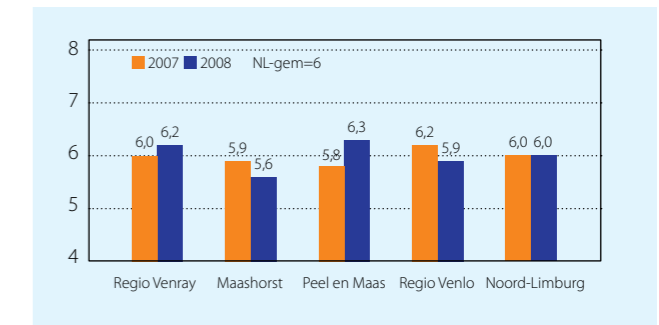
Regio Venray scoort een 6,2 voor de prestaties van zijn bedrijfsleven in 2008, terwijl het landelijk gemiddelde een 6,0 is. Bovendien krijgt de regio een hoger cijfer dan in 2007 (6,0). De regio heeft haar goede score te danken aan gemeente Venray (6,5). Gemeente Bergen en gemeente Meerlo-Wanssum krijgen een 5,4 respectievelijk een 5,8. Dat is niet verwonderlijk. Steden kennen over het algemeen meer economische dynamiek en scoren meestal hoger dan meer landelijke gebieden. Hoewel Bergen en Meerlo-Wanssum wel degelijk van economisch belang zijn, hebben zij ook een belangrijke woonfunctie.

Voor economische groei en economische kracht, de twee onderliggende indicatoren van de economische prestatie, krijgt regio Venray een 6,1 respectievelijk een 6,1. Beide lieten een stijging zien ten opzichte van 2007. Binnen de economische groei scoort de regio vooral goed op arbeidsvolumegroei (6,9) en investeringsgroei (6,5) en minder goed op productie-groei (5,6) en winstgroei (5,3).

Op de indicatoren behorende bij economische kracht krijgt regio Venray mooie cijfers voor investeringsratio (6,4) en werkgelegenheidsfunctie (6,5) en een zeer hoog cijfer voor rendement op eigen vermogen (7,3). Voor arbeidsproductiviteit krijgt de regio een onvoldoende (5,1).

Economisch presteren in Noord-Limburg

Bron: Rabobank/EIM

Food & Agri; benut de grote kracht van de sector

Kenmerken food & agri

Het belang van de agrarische sector in Noord-Limburg en regio Venray is groot. In beide gebieden neemt ze 9% van de totale werkgelegenheid voor haar rekening (landelijk slechts 3%). Zeker voor een gebied met een stad als Venray is dat bijzonder te noemen. Binnen de landbouw springen vooral de tuinbouw en de intensieve veehouderij in Noord-Limburg in het oog. Deze deelsectoren hebben met elk een derde van de toegevoegde waarde een even groot economisch belang in de agrarische sector in regio Venray, maar het grote belang van de intensieve veehouderij springt daarbij het meest in het oog. In de overige gebieden in Noord-Limburg is het belang van de tuinbouw veel groter dan van de intensieve veehouderij.

De toegevoegde waarde van de tuinbouw in regio Venray bedraagt ongeveer € 56 miljoen (in Noord-Limburg € 370 miljoen), die van de intensieve veehouderij ongeveer € 60 miljoen (in Noord-Limburg € 110 miljoen). Meer dan

de helft van de toegevoegde waarde in de intensieve veehouderij in Noord-Limburg wordt dus gecreëerd in regio Venray. Binnen de tuinbouw is de sierteelt in de open grond (€ 26 miljoen) van het grootste belang. Binnen de intensieve veehouderij spelen de varkenshouderijen de grootste rol (€ 44 miljoen).

Food & agri is echter meer dan primaire productie. Toeleveranciers aan primaire producenten (machinebouw, tuinbouwzaden, kassen-bouwers) en afnemers van primaire producenten (logistiek, verwerkende industrie, groothandelaren) creëren samen een compleet food & agri cluster in Noord-Limburg. Daarbij bestaan uiteraard ook veel relaties met bedrijven buiten Noord-Limburg. De tuinbouw- en de intensieve veehouderijketen representeren dus een grotere waarde dan de primaire sector alleen. De totale toegevoegde waarde in de intensieve veehouderijketen, de glastuinbouwketen en de vollegronds tuinbouwketen in Noord-Limburg bedraagt respectievelijk

ongeveer € 710, € 520 en € 540 miljoen. Dat de waarde van de intensieve veehouderijketen zo groot is in verhouding tot de waarde van de primaire productie, komt doordat het eindproduct van de primaire producenten nog veel meer verwerking vereist dan bij veel tuinbouwproducten. Daardoor is de toegevoegde waarde na de primaire productie relatief groot. Dit biedt grote kansen voor regio Venray, waar we later op terug komen.

Aanbevelingen

De agrarische sector in Nederland is aan een aantal trends en ontwikkelingen onderhevig. Deze hebben ook hun weerslag op Noord-Limburg en regio Venray. Als men hier niet op tijd en adequaat op inspeelt, zal men de concurrentiestrijd met andere regio's en het buitenland verliezen. Positief gesteld biedt een aantal ontwikkelingen grote kansen voor de regio. Belangrijke trends en ontwikkelingen zijn de demografische ontwikkeling (vergrijzing en verzadiging van de markt door stagnatie bevolkingsgroei), veranderende consumenteneisen (hogere kwaliteit en

nieuwe producten), strenge(re) milieuwetgeving, toenemende internationale concurrentie, vrij(er) verkeer van arbeidskrachten, de toenemende internationalisering en globalisering, de komst van de Floriade 2012 en ontwikkelingen op Klavertje 4.

Optimaliseer de balans tussen kosten en opbrengsten

De primaire productie is de drijver onder de food & agri sector in Noord-Limburg. Nergens ter wereld is de primaire productie van de intensieve veehouderij zo groot. Dat zal de komende jaren ook zo blijven. Maar de primaire productie staat wel onder druk en die druk zal in de toekomst groter worden. De agrarische sector in Noord-Limburg heeft hierop gereageerd door middel van onder meer schaalvergroting, intensivering, specialisatie, innovatie en inspelen op de 'nieuwe arbeidsmarkt'. Het aantal kleine tuinders en intensieve veehouderijen daalt en de professionaliteit, intensivering en specialisatiegraad groeit al jaren. Deze reacties zijn vooral gericht op het optimaliseren van de verhouding tussen de kosten en de productie. Dit is

een proces van vele jaren en zal ook in komende decennia nodig zijn om de concurrentiestrijd niet te verliezen. Deze processen kennen echter wel grenzen, schaalvergroting kan niet oneindig doorgaan. Dus: tuinders en veehouders, blijf optimaliseren en zoek naar een balans die efficiënte productie in de hand werkt.

Creëer toegevoegde waarde en innovatieve producten na de primaire productie

Het zal echter niet voldoende zijn om alleen naar de kosten te kijken. Hier valt op een bepaald moment geen winst meer te halen. Ook een stijging van de opbrengsten is daarom van groot belang. Hier speelt de waarde die wordt toegevoegd aan primaire producten door bedrijven verderop in de keten een grote rol. Zij voegen waarde toe door producten te combineren, te versnijden en te verpakken. Uit de landelijke agrarische input-output tabellen van het LEI blijkt dat de toegevoegde waarde van de verwerkende industrie in de intensieve veehouderijketen ongeveer gelijk is aan die van de primaire productie. Hier

is dus veel te winnen voor de regio, aangezien de verwerkende industrie nog nauwelijks aanwezig is.

Denk daarbij niet alleen aan de standaard verwerking van primaire producten, maar ook aan innovatieve producten en productcombinaties. Het meest sprekende voorbeeld hiervan uit het verleden zijn de kant-en-klaar maaltijden die sinds een aantal jaren populair zijn bij consumenten. Ondernemers zullen het lef moeten tonen om nieuwe producten te ontwikkelen.

Weer concurrentie af met kwaliteit

De internationale concurrentie neemt toe, onder meer door de uitbreidingen van de Europese Unie. De Nederlandse agrarische sector heeft echter een gezonde kostenstructuur, een relatief hoge arbeidsproductiviteit, produceert efficiënt en is van hoge kwaliteit. Hierdoor weet zowel de intensieve veehouderij als de tuinbouw de concurrentie vanuit veel andere landen nog voor te blijven. Vanwege de groeiende concurrentie is het echter essentieel

om te blijven focussen op de voordelen die Nederland heeft ten opzichte van concurrerende landen. Kwaliteit is daarbij van groot belang. De West-Europese consument vraagt kwaliteit en is bereid daarvoor te betalen. Door daar op in te spelen, behoudt men een voordeel ten opzichte van de bulkproducenten in Oost- en Zuid-Europa.

De Floriade komt snel dichtbij; maak het een succes

De Floriade kan een enorme impact hebben op de regio. Bezoekers en investeringen zorgen naar verwachting voor een omzet van € 225 tot € 280 miljoen, aangevuld met een mogelijke toegevoegde waarde van € 160 miljoen door indirecte welvaartseffecten. Bovendien biedt het terrein na de Floriade veel mogelijkheden voor de sector. Volgens velen is er sinds 2006 weliswaar vooruitgang geboekt, maar heeft er te weinig schot in gezeten. In dat opzicht komt 2012 snel dichtbij. Sinds kort lijkt de vaart er echter weer in te komen en is er meer vertrouwen in de Floriade. Om de vaart erin te houden is regie het sleutelwoord. Volgens velen is dit er nog te weinig. Er zijn veel overleg-

organen en netwerken, maar vaak met eigen belangen. Daarom is behoefte aan een koepel die de regie in handen heeft, de gezamenlijke belangen behartigt en partijen bundelt. Denk daarbij aan Brainport Eindhoven als voorbeeld. Nederland kent Eindhoven als het centrum voor kennisintensieve, innovatieve industrie. Zo zou men Noord-Limburg, of Zuidoost-Nederland, als het food & agri centrum moeten kennen. Daar is regie voor nodig, met een duidelijke structuur, een eenduidige agenda en een heldere richting voor de hele regio. En eigenlijk gaat dit verder dan de Floriade, maar de Floriade is wel een mooie kans om hier een (door)start mee te maken.

Het succes van de Floriade zit voor een deel in de effecten ervan op de rest van de economie. Ook andere sectoren profiteren ervan. Daarom zal men nadrukkelijk moeten zoeken naar combinaties tussen de Floriade en die sectoren. Gezien het grote aantal bezoekers, ligt de combinatie tussen onderdelen van de food & agri ketens en toerisme & recreatie voor de hand. Zoek de raakvlakken en benut ze.

Maar ook binnen food & agri zijn combinaties denkbaar. Als Noord-Limburg zich als het 'food-centre' van Europa op de kaart wil zetten, dan is de Floriade hiervoor een uitstekend vehikel. Momenteel is de Floriade vooral gericht op de tuinbouw. Door ook de dierlijke sector toe te voegen, kan de externe profilering veel groter zijn. Door de producten van primaire producenten te combineren, daar waarde aan toe te voegen en vernieuwende consumentenproducten voor een veranderende, nieuwe markt te etaleren, kan de regio zich goed profileren. Laat de bezoeker voedsel 'beleven' met bijvoorbeeld proeverijen en kookworkshops waarbij duidelijk wordt dat Noord-Limburg alles heeft.

Vul Klavertje 4 met completerende activiteiten

Een groot deel van Klavertje 4 is reeds bebouwd, maar er is nog voldoende ruimte voor uitbreiding en nieuwe activiteiten. Bij de invulling hiervan is het van belang om rekening te houden met waar het food & agri cluster in Noord-Limburg behoefte aan heeft. Dat komt ook terug in het Masterplan Gebiedsontwikkeling Klavertje 4 / Greenport Venlo.

Nieuwe bedrijven zouden onder meer moeten passen binnen de branchestructuur en een toevoeging moeten zijn voor de keten. Denk daarbij aan de eerder genoemde bedrijven die waarde toevoegen na de primaire productie.

Benut het beschikbare arbeidspotentieel

Als de Nederlandse arbeidsmarkt krap en dus duur is, is het economisch aantrekkelijk om buitenlandse arbeidskrachten in te zetten. Deze mogelijkheid bevat veel ondernemers goed en biedt een uitkomst voor het tekort aan dure Nederlandse arbeidskrachten.

Kijk over de grenzen heen

Geen enkele regio binnen Zuidoost-Nederland heeft een eigen food & agri cluster. Alle regio's hebben elkaar nodig om het food & agri centrum van Nederland compleet te maken. Kijk daarom over de grenzen heen. Ga niet met elkaar in concurrentie, maar complementeer elkaar. Zodoende kan elke regio van elkaar en van ontwikkelingen in andere regio's profiteren.

Maakindustrie; focus op kennis en onderscheid

Kenmerken maakindustrie

De Nederlandse industrie behoort tot de grootste sectoren qua werkgelegenheid en omzet. De sector is sterk internationaal georiënteerd en is goed voor ruim 60% van de export van het Nederlandse bedrijfsleven. De heterogeniteit in de industrie is groot; veel bedrijven opereren op specifieke en welgekozen nichemarkten. Ook specifiek de maakindustrie neemt een belangrijke plaats in binnen de Nederlandse economie. Het economische belang houdt echter niet op bij de directe werkverschaffing. De maakindustrie staat bekend als een sector die vanwege omvangrijke inkoop van goederen en diensten voor veel indirecte werkgelegenheid zorgt. Voor een deel gaat het om inkooprelaties binnen de maakindustrie zelf maar deels ook om de inkoop van diensten als vervoer, advies, onderzoek, ICT.

Het aandeel van de maakindustrie in de totale werkgelegenheid in Nederland is sterk gedaald en daalt nog steeds. Bepaalde regio's in ons land (vooral de minder verstedede-

lijkte) hebben het exclusieve recht over de industriële bedrijvigheid verworven. De maakindustrie concentreert zich sterk in clusters rondom grote industriële bedrijven. Philips in Eindhoven is hiervan nog altijd een goed voorbeeld, maar ook DSM in Sittard-Geleen en Océ in Venlo hebben een dergelijke functie. Op basis daarvan mag Zuidoost-Nederland zich het centrum noemen van de (hoogwaardige) industrie.

Met ruim 20.000 arbeidsplaatsen (15% van de totale werkgelegenheid) is de maakindustrie ook voor Noord-Limburg een belangrijke werkverschaffer. Qua totale industriële omzet bevindt Noord-Limburg zich in de middenmoot van Nederlandse regio's. Regio Venlo vormt hierin het zwaartepunt. Ook voor regio Venray is de maakindustrie een belangrijke werkgever. Het aandeel in de totale werkgelegenheid bedraagt 14% (landelijk 8%). Van de totale industriële productie die in Noord-Limburg wordt gerealiseerd, vindt bijna een kwart zijn oorsprong in de regio Venray. Binnen

de regio Venray zelf is dit 30% van de totale toegevoegde waarde die hier wordt gerealiseerd. Binnen de maakindustrie in regio Venray is de productie van machines en apparaten het grootst. Daarnaast springt het relatief grote belang van de auto- en transportmiddelenindustrie in het oog.

In het afgelopen decennium daalde de werkgelegenheid in de Nederlandse maakindustrie fors. Terwijl het aantal bedrijven is toegenomen. Dit komt doordat Nederlandse fabrikanten van eindproducten zich steeds meer ontwikkelen tot kopstaart-bedrijven die de arbeidsintensieve delen van de productie uitbesteden. Dat geldt ook voor Noord-Limburg en daarbinnen voor regio Venray. In de afgelopen tien jaar daalde de werkgelegenheid in regio Venray in de maakindustrie met een kwart, terwijl het aantal vestigingen met 15% steeg.

Aanbevelingen

Ook de maakindustrie in regio Venray is aan een aantal landelijke en internationale trends en ontwikkelingen onder-

hevig. Zo zien we dat de internationale concurrentiepositie te wenselijk over laat door een middelmatige arbeidsproductiviteit, beperkte investeringen in hoger onderwijs en benedengemiddelde investeringen in R&D. Uitbesteding van arbeidsintensieve productie is de afgelopen decennia een belangrijke trend geweest, mogelijk gemaakt door de voortdurende globalisering. Steeds vaker zien we echter dat bedrijven hier op terug komen en de productie terug halen vanwege stijgende loonkosten, kwaliteitsproblemen, lange levertijden en hoge transportkosten.

De zoektocht naar onderscheidend vermogen is een derde trend die zichtbaar is. Vooral vanuit concurrentieoogpunt (hoge loonkosten) zijn specialisatie, focus op nichemarkten, samenwerking, innovativiteit en klantfocus herkenbare trends. Vergrijzing en een slechte aansluiting van onderwijs op de industrie zorgen voor een krappe arbeidsmarkt voor de sector. In Noord-Limburg komt daar het vertrek van jongeren nog bij. Anderzijds biedt de uitbreiding van de Europese Unie met de Oost-Europese lidstaten kansen voor de instroom van arbeidsmigranten. Ten slotte heeft de

huidige economische recessie haar weerslag op de industrie. In 2009 heeft de sector zware klappen gekregen, wat heel duidelijk in Zuidoost-Brabant heeft voorgedaan, maar ook in andere industriële regio's.

Verplaatsing productieactiviteiten

Volgens de Kamer van Koophandel zullen productiebedrijven en toeleveranciers zich niet moeten afzetten tegen Oost-Europese concurrentie en concurrenten uit het Verre Oosten. Het is veel verstandiger om strategische allianties aan te gaan. Bovendien is verschuiving van productie naar Oost-Europa of naar het Verre Oosten niet te vermijden. Het gaat om de productie van industriële producten met een lage toegevoegde waarde. Door een focus op de meer kennisintensieve bedrijvigheid kan de maakindustrie in Venray zich onderscheiden. De industrie zal hierin dan ook een duidelijke positie moeten kiezen voor hoogwaardige producten met een hoge toegevoegde waarden (nichemarkten in plaats van commodities). Bedrijven zullen hiervoor moeten investeren in hightech productiemiddelen en R&D.

Economische diversiteit

Het sterke punt van Noord-Limburg is dat de regio zowel agrarisch als industrieel is. In een periode waarin in hoog tempo de slag wordt gemaakt van een economie op basis van de inzet van spierkracht naar een economie op basis van de inzet van kennis, is het een groot voordeel dat de regio beschikt over een grote verscheidenheid van economische activiteiten, die de regio geschikt maakt om in veel van de relevante ontwikkelingen een rol te spelen. Die flexibele uitgangspositie van Noord-Limburg biedt Venray de uitdaging om zich zo goed mogelijk te positioneren en in te spelen op de mogelijkheden die zich aandienen. Ook kunnen de ontwikkelingen van de economie in de richting van de Green Life Sciences, de ontwikkeling van de regio Venlo tot Greenport en de komst van de Floriade naar de regio worden benut voor een verdere versterking van de industriële bedrijvigheid in Venray. Venray kan zodoende voortborduren op de ontwikkelingen die in de regio plaatsvinden. Speel in op die ontwikkelingen en leg waar mogelijk combinaties tussen verschillende sectoren.

Arbeidsmarkt

Het wordt steeds moeilijker om aan goed geschoold (technisch) personeel te komen. Dit heeft te maken met enerzijds weinig aanbod van vooral vakmensen en het slechte imago van technische beroepen en anderzijds lukt het ook niet goed hoger opgeleiden te binden omdat het woonklimaat en de bereikbaarheid van Noord-Limburg ogenschijnlijk slecht scoren voor inwoners uit de Randstad. Als de sector echter een hoge toegevoegde waarde wil creëren is daar hoogwaardig personeel voor nodig. Dit betekent ook dat de sector en de regio zich zelfbewust moeten presenteren om daardoor een ander imago naar de jeugd, naar opleidingen en naar de omgeving te creëren. De regio heeft immers een prettige leefomgeving. Maar dan moet de rest van Nederland het wel weten.

Daarnaast is het belangrijk om de beschikbare arbeid goed te benutten. De nabijheid van de Duitse arbeidsmarkt is in dat opzicht een voordeel. Maar ook de inzet van Oost-Europese arbeidsmigranten wordt door veel bedrijven positief ervaren.

Logistiek; benut goede ligging en creëer synergie

Kenmerken logistiek

Een sterke logistieke keten is belangrijk voor de Nederlandse economie. Niet alleen de in- en uitvoer van goederen van en voor het Nederlandse bedrijfsleven en de Nederlandse consumenten, maar zeker ook de doorvoerfunctie voor het Europese achterland. De bruto toegevoegde waarde van de logistieke sector voor de Nederlandse economie bedraagt € 42,3 miljard: 8% van de totale gecreëerde toegevoegde waarde door de Nederlandse economie. Van de totale werkgelegenheid in Nederland neemt de sector 6% (485.000 personen) voor haar rekening.

Deze belangrijke logistiek functie heeft Nederland te danken aan haar unieke geografische ligging, de aanwezigheid van mainports Rotterdam en Amsterdam en overige zee-, lucht-, en binnenhavens en de uitstekende achterlandverbindingen over water, weg en spoor en via buisleidingen. Hoewel de logistieke bedrijvigheid zich sterk concentreert zich in de clusters rondom de belangrijkste mainports

timmeren ook andere regio's in dit opzicht goed aan de weg. Zo is Limburg op Flevoland na de provincie die de afgelopen 10 jaar de sterkste groei van logistieke werkgelegenheid heeft laten zien. Limburg ligt strategisch tussen de mainports Rotterdam, Antwerpen en Amsterdam en de centrale Europese markten. Dit heeft Limburg van oudsher tot een belangrijk knooppunt gemaakt waar vervoer over water en land als vanzelfsprekend samenkomen.

In Noord-Limburg is de logistiek goed voor ruim 11.000 arbeidsplaatsen (8% van de totale werkgelegenheid). Qua totale logistieke toegevoegde waarde (2008) bevindt Noord-Limburg zich met ruim € 500 miljoen in de middenmoot van Nederlandse regio's waarbij de gemeente Venlo het absolute zwaartepunt vormt (€ 250 miljoen). De helft van alle logistieke bedrijvigheid in Noord-Limburg is gevestigd in de regio Venlo en deze bedrijven zorgen voor 40% van de Noord-Limburgse logistieke werkgelegenheid. Venray is met een toegevoegde waarde van € 90 miljoen

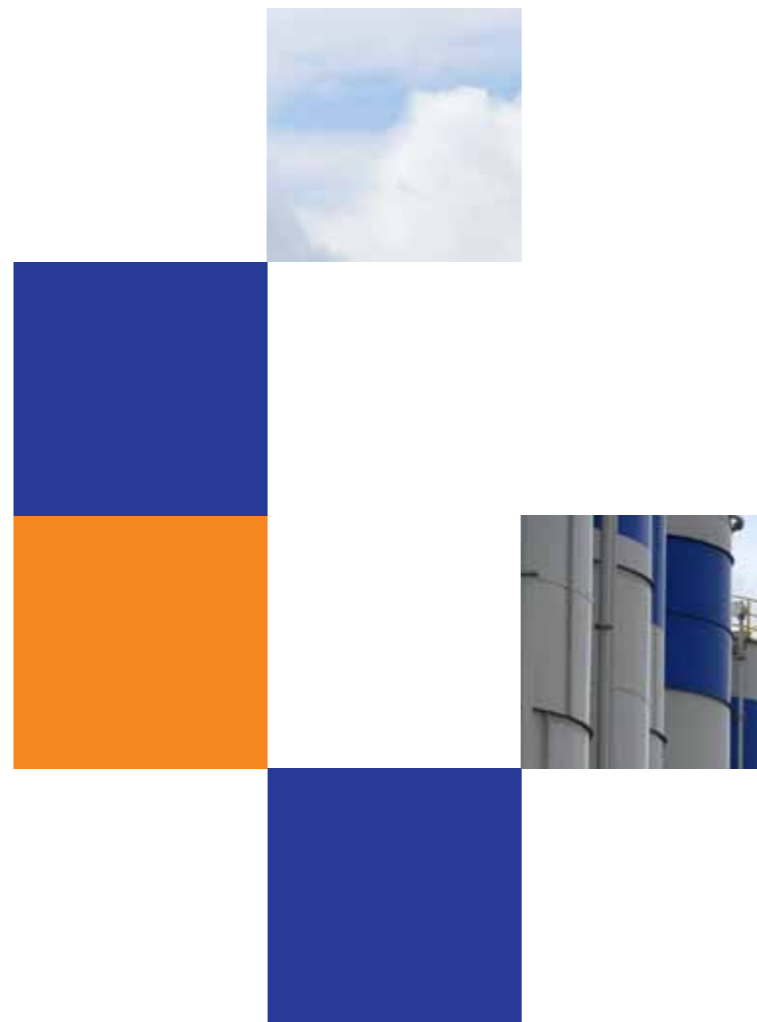
eveneens een belangrijk logistiek knooppunt. In regio Venray is de logistiek met bijna 3.200 arbeidsplaatsen dan ook een belangrijke werkgever en neemt hiermee bijna 30% van de totale logistieke werkgelegenheid in Noord-Limburg voor haar rekening. Opvallend is de schaalgrootte van de logistieke sector in Venray. De gemiddelde omvang van de logistieke bedrijven in de regio Venray is namelijk een stuk groter dan in de regio Venlo en in de rest van Noord-Limburg.

Als naar de verdeling van de werkgelegenheid over de verschillende subsectoren wordt gekeken (figuur 4.2) valt op dat Noord-Limburg vooral groot is in de logistieke dienstverlening. Binnen Noord-Limburg positioneren vooral de regio Venray en Peel en Maas (dankzij de vestiging van DHL in Beringe) zich hierin sterk. Deze regio's onderscheiden zich hiermee van de andere Noord-Limburgse regio's. Als we kijken naar de ontwikkeling van de logistieke sector in Nederland blijkt dat deze gedurende het afgelopen decennium is gegroeid in zowel aantal vestigingen als werkgelegenheid. In Noord-Limburg is de logistieke

werkgelegenheid bovengemiddeld gegroeid terwijl het aantal vestigingen juist iets minder snel is gegroeid dan in de rest van Nederland. Dit duidt op een schaalvergroting van de logistieke sector in Noord-Limburg. Opvallend is de extreem sterke groei van 150% van de logistieke werkgelegenheid in Venray, waarbij de grootste groei in 2008 plaatsvond. Deze groei is te verklaren vanuit de verschuiving van productie naar Value Added Logistics (VAL). Ondanks deze sterke groei en de duidelijke positionering van Venray als logistiek centrum geeft de gemeente in haar economische visie tot 2020 aan niet actief te zijn te zetten op meer logistieke bedrijvigheid, tenzij het gaat om bedrijven met een substantiële en aantoonbare toegevoegde waarde.

Aanbevelingen

Net als de agrarische sector en de maakindustrie heeft de logistiek met een aantal trends en ontwikkelingen te maken die van invloed zijn op de sector in Noord-Limburg en regio Venray in het bijzonder. De belangrijkste hiervan zijn de verschuiving richting value added logistics of het zoeken naar onderdelen van de keten waar waarde

kan worden toegevoegd, het toenemende belang van informatie-technologie (navigatiesystemen, tracking & tracing), de opkomst van logistieke centra buiten de mainports, internationalisering (opening van kantoren/logistieke centra dichtbij de productie in lagelonenlanden), een krappe arbeidsmarkt, schaalvergroting, toenemende congestie.

Benut de gunstige ligging en infrastructuur

Venray ligt in de transportzone die loopt van Rotterdam via de Brabantse stedenrij naar het Duitse achterland en sinds de openstelling van de A73-Zuid ook aan de nationale noord-zuidas. Van belang is ook de ligging in een relatief open gebied tussen de stedelijke centra Eindhoven/Helmond, Arnhem/Nijmegen en de verschillende Duitse stedelijke centra. Specifiek voor de logistiek is de ligging van Venray tussen de mainports Rotterdam en Schiphol en het Duitse Ruhrgebied van belang. Het gebied vormt de schakel tussen mainports Rotterdam en Antwerpen en de grote Europese consumentenmarkt.

De gunstige ligging betekent samen met de vele modaliteiten waarover de regio beschikt goede kansen voor de regio. De gemeente Venray is goed bereikbaar via de weg, waarbij zich knelpunten voordoen bij Helmond en ook de doorstroming bij Venray kan op termijn in gevaar komen. Voor de bereikbaarheid per spoor ligt Venray met een station aan de spoorlijn Nijmegen-Venlo-Roermond. Nadeel is het ontbreken van elektrische stroom en het feit dat het grotendeels een enkelspoor betreft. Voor het goederen-transport over water speelt de nabijgelegen Maashaven te Wanssum een belangrijke rol.

Vanaf 1 januari 2010 maken Wanssum en de haven deel uit van de gemeente Venray. De haven is voor Venray van groot economisch belang, alleen al vanwege de aan- en afvoer van containers naar bedrijven in Venray. De containerfunctie van deze haven is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Veel Venrayse bedrijven maken gebruik van deze transportmodaliteit en dragen hiermee bij aan de 'modal shift' (de vervanging van goederenvervoer over de weg door andere vormen van vervoer zoals per schip

en over het spoor). Voor de haven in Wanssum ligt een concreet uitbreidingsplan. Havenbedrijf Rotterdam participeert in de uitbreiding van de haven. Vanwege de groei van de containeroverslag zoekt het Havenbedrijf Rotterdam namelijk naar meer mogelijkheden om containers over de binnenlandse wateren te vervoeren. Het is daarom van groot economisch belang om die plannen te implementeren. Voor het luchtverkeer is het vliegveld te Weeze een sterk groeiende luchthaven, al is het goederentransport vanaf de luchthaven momenteel nog beperkt.

Arbeidsmarkt

Ook in de logistiek is de arbeidsmarkt krap, maar kan men goed gebruik maken van de Duitse en Oost-Europese arbeidsmarkt migranten met een goed arbeidsethos. Deze mensen werken op uitzendbasis en wat het bedrijfsleven flexibiliteit biedt. Hierdoor is werkloosheidspercentage in de regio zelf dan ook relatief laag.

Benut de kansen van globalisering

De kans op externe schokken stijgt onder invloed van de voortschrijdende globalisering van handelsstromen. De bedreiging die daarvan uitgaat, geldt in principe echter zowel voor de regio Venray als voor concurrerende regio's. Tegelijkertijd vormt de toenemende fragmentatie van de productie, waarbij de productieketen steeds verder wordt opgesplitst, een kans voor logistieke regio's als Venray om een positie als ketenregisseur of minimaal uitvoerder van ketenprocessen in te nemen. Eindproducten worden steeds dichterbij de eindconsument geassembleerd. De goederen-, gegevens- en geldstromen worden hierdoor steeds complexer. De kansen die hieruit voortvloeien voor de logistieke sector zijn tweeledig. In de eerste plaats neemt de vraag naar internationaal goederenvervoer toe. In de tweede plaats wordt logistiek steeds belangrijker vanwege de toenemende vraag naar assemblerende bedrijven. Hoewel de productie voor een deel naar Oost-Europa en Azië verplaatst, blijft de consument namelijk hier. Globalisering zorgt enerzijds dus voor een afnemende

vraag naar dienstverlening in de vroegere fasen in de productieketen, anderzijds voor een toenemende vraag naar VAL (value added logistics) in de eindfase van de keten.

Speel in op strengere milieueisen

De filedruk rond Rotterdam zal toenemen. Uitgaande van de geprognosticeerde groei van het aantal containers zullen deze niet allemaal over de weg verplaatst kunnen worden. De binnenvaart wordt daardoor steeds belangrijker. Bovendien is de binnenvaart een stuk milieuvriendelijker. Deze milieuvriendelijkheid zal in de toekomst waarschijnlijk een steeds belangrijker thema worden waarop het bedrijfsleven afgerekend zal worden. Met de haven in Wanssum dient zich hiermee een grote kans aan voor regio Venray.

Visie

Regio Venray heeft een aantal sterke troeven in handen. De belangrijkste daarvan zijn een zeer sterke agrarische sector, een aantal sterke andere sectoren die daar deels mee samenhangen en haar gunstige ligging en bereikbaarheid. Door daarop in te zetten heeft de regio goede economische vooruitzichten.

Word het food & agri centrum van de wereld

Noord-Limburg, of Zuidoost-Nederland zou zich moeten profileren als het food & agri centrum van Europa, zo niet de wereld. Nergens is de primaire sector zo sterk aanwezig en nergens is het food & agri cluster zo compleet en sterk vertegenwoordigd als in deze regio. Hier profiteert Noord-Limburg al decennia lang van, maar de profilering op dit gebied kan beter. De benoeming van regio Venlo als één van de Nederlandse Greenports draagt daaraan bij, evenals de komst van de Floriade in 2012. Dergelijke ontwikkelin-

gen moeten als vliegwiel worden benut om de regio op de kaart te zetten en te versterken.

Inzetten op het food & agri cluster doet niets af aan de ontwikkelingskansen voor andere sectoren. Sterker nog, het food & agri cluster is zo sterk verweven met aanpalende sectoren dat andere sectoren profijt hebben van de ontwikkeling van het food & agri cluster. Denk daarbij toeleverende en afnemende bedrijven, zoals de bouwsector, de zakelijke dienstverlening en de logistiek. Een nog sterker food & agri cluster biedt dus kansen voor de hele regionale economie. Het is daarom van belang om in het beleid ook ontwikkelingsmogelijkheden te bieden voor de sectoren rondom het cluster.

Zoek naar een passende rol voor regio Venray

Regio Venray maakt onderdeel uit van de regio die zojuist is beschreven. Voor regio Venray en alle andere deelregio's geldt dat zij elkaar hard nodig hebben. Geen enkele deelregio beschikt over een 'complete' economie en geen enkele lokale economie houdt rekening met gemeentegrenzen, en ook steeds minder met landsgrenzen. De economische ontwikkeling moet daarom op grotere schaal worden gezocht, tenminste op de schaal van Noord-Limburg, maar liever nog groter. Het is vervolgens aan de deelregio's, dus ook aan regio Venray, om binnen die grotere regionale economie een passende rol te formuleren en te vervullen. Dat zal voor een deel in overleg moeten gebeuren. Idealiter is er een heldere economische koers en agenda voor Noord-Limburg, waar alle deelregio's of gemeenten achter staan. Dat iedere gemeente ook haar eigen agenda heeft, staat dit niet in de weg, als er maar duidelijke gemeenschappelijke belangen zijn waarover overeenstemming bestaat.

Wat betreft het food & agri cluster heeft regio Venray een duidelijke rol als primaire producent. De tuinbouw is van belang, maar de regio blinkt uit als het gaat om intensieve veehouderij. Daarmee heeft de regio een duidelijke onderscheidende functie ten opzichte van andere Noord-Limburgse regio's. Daarnaast zijn de maakindustrie en de logistiek nog steeds belangrijke sectoren voor de eigen regio, maar ook voor de omliggende economie. De maakindustrie neemt weliswaar af in termen van werkgelegenheid, maar het belang is nog steeds erg groot. Steeds meer wordt gezocht naar delen van de keten waarin bedrijven in de regio de meeste waarde kunnen toevoegen. Dat de bulkproductie inmiddels grotendeels is verhuisd, doet niets af aan de kracht en de kansen voor de sector. Bovendien heeft de maakindustrie nauwe banden met andere sectoren, zoals de logistiek, waarvoor het een belangrijke klant is. Ook de logistiek zelf is van wezenlijk belang voor regio Venray en het omliggende gebied. Na Venlo is Venray het logistieke centrum van de regio en vervult zij een belangrijke functie voor het regionale bedrijfsleven, maar

ook voor de mainports Amsterdam en Rotterdam die hun goederen via Noord-Limburg naar het Europese achterland vervoeren. De regio heeft een gunstige ligging en beschikt over vier modaliteiten (weg, spoor, water, lucht) in of nabij de eigen regio. Gezien de verwachte toename van containervervoer vanuit Rotterdam en de toenemende congestie biedt de haven van Wanssum een grote kans voor de regio. De ontwikkeling van het haven- en industrieterrein is essentieel om die kans te benutten.

Leg verbindingen tussen sectoren, werk samen en zoek de synergie

Samenwerken is een cliché als het gaat om economische ontwikkeling. Maar niet voor niets. Zeker als het gaat om van oudsher standaard producten zoals in de agrarische sector is winst te behalen door met behulp van boven-sectorale samenwerking te komen tot nieuwe producten en een efficiënt opererende keten. Het kan niet vaak genoeg worden gezegd, kant-en-klaar maaltijden zijn het beste voorbeeld van samenwerking tussen sectoren in

een ogenschijnlijk verzadigde markt. De markt verandert namelijk. We zien bijvoorbeeld vergrijzing en andere consumentenbehoeften. Dit is een bedreiging voor bedrijven die daar niet op inspelen, maar positief gesteld een kans voor bedrijven die dat wel doen. Dit vergt ten eerste lef van ondernemers, maar ook om een grote organisatiekracht. Verschillende partijen in de keten, toeleveranciers, primaire producenten, logistieke dienstverleners, moeten samenkomen en samenwerken om dergelijke innovatieve producten te ontwikkelen.

Tot besluit

Sectoren

- Versterk de belangrijkste kracht van de regio, het food & agri cluster, geef die kracht de ruimte om te ontwikkelen, alsmede de sectoren die deel uitmaken van de gehele keten en op andere manieren toeleveren of afnemen van het cluster.
- Vergeet de van oudsher sterke industrie niet, maar focus daarbij op de kennisintensieve, innovatieve activiteiten die de meeste waarde toevoegen en waarin de regio zich kan onderscheiden.
- Benut de kansen voor de logistieke sector. Besef dat de sector van groot economisch belang is en zie de mogelijkheden van de gunstige ligging en de beschikbare modaliteiten.

Processen

- Werk samen op bovenregionaal niveau, formuleer een heldere economische koers en agenda voor de grotere regio en kies daarbinnen een passende rol voor regio Venray.
- Leg verbindingen tussen sectoren en toon het lef om de samenwerking aan te gaan. Besef dat sectoren van elkaar afhankelijk zijn.

Colofon

Titel

Economisch perspectief regio Venray

Ondertitel

Een belangrijke bijdrage aan de economische ontwikkeling van Noord-Limburg

Uitvoering

Deze studie is een geproduceerd door de afdeling Kennis en Economisch Onderzoek van Rabobank Nederland

Auteurs

Rogier Aalders
Anouk Smeltink-Mensen

Redactie

Enrico Versteegh

Publicatiedatum

2 maart 2010

In opdracht van

Rabobank Venray

Contactadressen

Rabobank Venray
Postbus 64
5800 AB Venray
(0478) 530 300

Rabobank Nederland; Kennis en Economisch Onderzoek
Postbus 17100
3500 HG UTRECHT, UEL A.00.02
(030) 216 66 62

© Rabobank Nederland, 2009

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van Rabobank Nederland.